

Het conflict in de openbaarheid

De tussen het voorbereidend comité en Hofstede de Groot gewisselde brieven werden in het begin van juni zowel door Stuart als door De Groot openbaar gemaakt. Zij deden dit onafhankelijk van elkaar. Cohen Stuart publiceerde beide brieven met een korte toelichting in de vijfde aflevering van de *Berichten*. Zijn laatste zin luidde: 'Wij willen geen inquisitoriaal onderzoek instellen tegenover iemand, ... niemand uitsluitend, die zich zelven niet buitensluit; en indien Prof. Hofstede de Groot onze vergadering zal bijwonen, wij zullen hem er met genoegen als lid zien verschijnen'. De Groot bleef dus welkom, maar niet als spreker. De uitnodiging om te spreken was 'eene gansch onwillekeurige vergissing', tengevolge waarvan 'deze betreurenswaardige moeilijkheid' was ontstaan.⁴⁹ De Groot gaf een brochure *Iets over de Evangelische Alliantie* uit, waarin hij de gehele gang van zaken uiteenzette, van het moment dat hij het eerste stuk van de *Berichten* in handen kreeg. Interessant is vooral het einde van zijn relaas. De Groot schreef daar: 'Ik heb altijd de gemoedelijke innigheid en liefderijke werkzaamheid van vele orthodoxen hoog gewaardeerd, en, om maar alleen buitenlanders te noemen, in vriendschappelijke betrekkingen gestaan b.v. met Ullmann, Ludwig Harms, Fliedner, Amalia Sieveking, gelijk nu nog met Wichern, Tholuck, Tischendorf en vele anderen. ... Maar ik ben uitgeworpen'.⁵⁰

Stuart kreeg De Groots brochure op 13 juni in handen; de *Berichten* had hij toen juist enkele dagen daarvoor naar Groningen gezonden. Meteen vatte hij de pen en schreef aan De Groot een openbare brief, door hem betiteld als 'Eene rechtvaardiging en verklaring'. Veel uitvoeriger dan in de *Berichten* ging hij nu in op zijn eigen aandeel in de zaak. Aan het slot van zijn betoog wees hij op het feit dat men van plan was de vergadering vanwege de heerschende cholera en de oorlogsdreiging in Duitsland te verdagen. Hij riep De Groot op om dit uitstel positief te benutten voor nadere bezinning. Openlijk deed hij nu ook wat hij reeds eerder in zijn brief aan De Groot jr. gedaan had: hij betuigde zijn respect, niet alleen voor De Groots verdiensten, maar ook voor 'uw persoonlijkheid en karakter'.⁵¹

De vijfde aflevering van de *Berichten*, De Groots brochure en die van Stuart vormen samen de voornaamste bron voor onze kennis van het conflict tussen Hofstede de Groot en de organisatoren van de vergadering der Evangelische

49. *Berichten* V, 19-30, m.n. 29v. In zijn brief van 25-5-1866 aan C.P. Hofstede de Groot schreef Stuart dat de openbaarmaking 'eerlang' zou plaatsvinden; Archief Hofstede de Groot 16. Voorzover ik kon nagaan zijn de *Berichten en Mededeelingen* nergens compleet bewaard; *Berichten* V bleef bewaard in Archief Hofstede de Groot 32.

50. *Iets*, 35.

51. *Aan*, 3, 23v. De brief van 'een der bestuurders' der Evangelische Alliantie, d.d. 11-6-1866, die in 1867 door P. Hofstede de Groot geciteerd werd is *misschien* de begeleidende brief van Stuart bij de *Berichten* V, maar kan ook van G.J. Vinke zijn; *Waarheid in Liefde* 1867, 196v.